

SVATOPLUK ČECH

JESTŘÁB **kontra** HRDLIČKA

LAMA

DÁLE DOPORUČUJEME

Vojtěch Rakous: Doma – židovské obrázky

Soubor povídek Doma byl první knihou, která uvedla do české literatury židovské obyvatelstvo venkova a maloměsta jako jeho přirozenou součást. S humorem i porozuměním vypráví, jak vesničtí Židé poloviny 19. století se svými sousedy sdílejí běžné radosti i starosti a zároveň ctí své tradice a svou víru.

Vojtěch Rakous: Modche a Rézi

Humorné vyprávění o trampotách starého dobráckého, ale poněkud nedůvtipného, Žida Modcheho a jeho hádavé, úzkostlivě čistotné, panovačné, lakomé, ale přesto všechno dobré, ženy Rézi. Modche je věčný smolař a díky tomu a díky své jednoduchosti provádí jednu hloupost za druhou. Autor nám tyto jeho eskapády předkládá v několika příbězích, psaných tradičním jazykem a s laskavým humorem.

Ignát Herrmann: Z paměti starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strastí kolem „vhodných vánočních dárků“ a nezapomeňte ani na kapitulu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

Ignát Herrmann: Otec Kondelík a ženich Vejvara

Pan Václav Kondelík je vážený měšťan, uznávaný malířský mistr, náramný labužník, znalec piva, vtipálek i škarohlíd, a tak trochu samoliba. Rodinné pohodlí mu, v dobrém slova smyslu, začíná čeřit velice nesmělý a trochu nedůvtipný nápadník jeho jediné dcery Pepičky, magistrátní úředník Vejvara.

SVATOPLUK ČECH

Jestřáb kontra Hrdlička

Vydání jako celek i jednotlivé části (text díla, obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) jsou chráněny autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umístováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplaty či zdarma.

SVATOPLUK ČECH

Jestřáb kontra Hrdlička

Praha 2015

Obálka © Marcela Strejčková – Nomzamo, 2015
© Monika S. Benešová – Lama, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-46-6 (formát PDF)

ISBN 978-80-87959-47-3 (formát ePub)

ISBN 978-80-87959-48-0 (formát MobiPocket)

I

Okolnosti přinutily mne, že jsem se obíral nějaký čas jistou registraturou. Od té doby nezávidím žádnému registrátoru. Jeho život jest podoben fasciklům, jimiž se zabývá: den klade se na den jako arch na arch, každý je stejně bezbarvý a suchopárný a žádný nevybočuje ani o coul z předepsaného úředního formátu.

Přesto míval jsem při svém nudném zaměstnání také chvíle tichých požitků. Byly to zejména doby, kdy jsem se ocíťoval v registratuře sám a mohl se jí zabývat po svém způsobu. Místnost nebyla bez půvabu. Nábytek této svatyně juris tvořily pouze tři obrovské skříně, jejichž čela byla ozdobena šiky zákoníků v stejnokroji ze sviňské kůže, skládací stupátko a několik starožitných obrazů v okrouhlých černých rámcích. Celou světnicí rozkládal se tajemný soumrak, jenž se ti při bedlivějším zkoumání jevil smíšeninou stínu a prachu. Ba, prach pokrýval tu všechno jako sníh zimní krajinu. Malba stěn ztrácela se za šedivými čalouny prachu; prach vážila zaprášená bohyně spravedlnosti, trčící nad prostřední skříní; v závějích prachu tonuly knihy pod ní; obličejové starých právníků v okrouhlých rámcích vypocovaly prach, jehož se nalokaly zažíva; jako fantastický výkvět prachu vypadala zvadlá rezeda v okně, a hustou mlhou prachu zastřeny byly skleněné tabule, že se jimi jen pracně dobýval šikmý pruh bledožlutého světla, oživený tančícím prachem a kreslící na podlaze divně zmodrchané obrazce starožitných ozdobných mříží.

A když se rázným pohybem mých rukou rozlétly dveře některé skříně, jaký to zvláštní život makulatury objevil se před zraky mými! Jakoby leknutím zachvěly se obálky fasciklů, prach zavířil v přihrádkách, zděšení pavouci unikali do nejtajnějších zámočků své příze a tu a tam zatřepetal se úzkostlivě mol, něžný motýlek registratury. O, božská estetiko přírody! Ty, jež jsi posadila skvoucího kolibříka na ohnivý květ tropického pralesa, jež jsi ošatila kosmatým sněhem polárního medvěda a šedého dropa pustila do šedých, nekonečných plání, dala jsi také říši starého papíru zvláštního motýlka, Vystříhnuvši mu křídélka z nejtenčí papírové tříště a posypavši ho nejjemnějším foliantovým prachem!

Zpočátku, pravda, brával jsem s nechutí do rukou ty balíky listin, jejichž obsah mne, neprávnicka, pramálo zajímal. Ale znenáhla mizela tato nechuť a nakonec uměl jsem se s nimi dobře bavit.

Postup, jakým se to událo, jest dosti zajímavý.

Dejme tomu, že vás přinutila mrzutá nějaká příležitost utéci se pod křídla právního přítele. Vstoupili jste s patrnými známkami rozčilení do kanceláře a proklínali jste v duchu předchůdce, který svou poradu s advokátem bůhví o jaké malicherné záležitosti donekonečna protahoval. A když jste se konečně dostali do přijímací komnaty právníkovy, líčili jste mu s mravním rozhořčením, v případě vašem třeba úplně odůvodněným, bezpráví na vás spáchané a neostýchali jste se odhalit před ním mnohou skrytější stránku své bytosti a svého života. Proud řeči vaší přerušil advokát zdvořilou otázkou po vašem jméně a napsal toto čer-

venou tužkou zvenčí v čelo předloženého archu. Tím okamžikem dohráli jste v kanceláři svou lidskou úlohu. Stali jste se fasciklem, složkou. Ovšem prozatím jen zárodkem fasciklu, avšak tento zárodek měl již všechny podmínky samostatného života v sobě a rozvíjel se sám ze sebe dále. Vy pak jako myslící a cítící lidská osobnost přestali jste pro kancelář existovat. Jméno vaše budilo tam pouze představu většího neb menšího balíku papírového, naplněného rozmanitými právníckými spisy. Během času tloustli jste vůčihledně, že vám musili pořídít lepenkové desky a silnější špagát. A čím více jste co fascikl tučněli, tím hlouběji do mlhavého pozadí ztrácely se nejasné obrysy vaší lidské individuality. i když jste se s advokátem nadobro rozloučili, ba když se žádný písař v kanceláři na osobnost vaši již nepamatoval, vedli jste v registratuře život svůj dále jakožto odbytý proces až do přirozeného skončení prachem a moly.

Pod mýma rukama proběhly fascikly tento běh života opačným směrem.

Zpočátku všímal jsem si leda tloušťky a váhy jejich. Obzvláště budily hubené mou zvědavost. Hledal jsem vždy s jakýmsi patologickým intereselem příčiny, které zabránily vzrůstu jejich.

Později poutaly mne nápisy některých krasopiseckým provedením.

Pak začal jsem stranit některým jménům pro zvláštnost jejich nebo jiné okolnosti, a konečně přimýšlel jsem si k nim osoby. Z fasciklů vystupovali živí lidé. Viděl jsem je, jak povídají advokátovi do pera sporné děje svých rozepří, stopoval jsem různé výrazy,

střídající se přitom v jejich obličejích, a vycházel jsem s nimi posléze z dusné kanceláře na čerstvý vzduch života.

Probíraje se plesnivým obsahem fasciclů, představoval jsem si živý strom, z něhož opadala ta přehršle suchého listí. A jako si vykouzluje geolog z chudých vrstev kamenného uhlí obraz předvěkého pralesa, vynášel jsem děje lidského života z těch vrstev šedého papíru, v nichž se nejasně otiskly.

Zde máte jednu povídku, jejíž děj jsem vážil takto z plesnivých fasciclů a jejíž nejslabší místa jsou ta, která se jakýmkoli způsobem dotýkají vznešené vědy právnické, zapečetěné pro mne, laika, sedmerou pečeti.

II

Uvádím vás k panu Jestřábovi ve chvíli, kdy obětuje lárům své tiché domácnosti. Jeho ložnice je v tu dobu rámcem utěšeného obrázku rodinného. Všechno tu shrnuto, čím jen obraznost zimní odpoledne zpříjemnit může; hustá metelice sněhová venku, mech a papírové jesličky v okně, jemné pološero uvnitř, rudá míhavá zář na podlaze před kamny, vysoko nastlaná postel s odhrnutými záclonami v pozadí.

U okna plete malá plavovlasá dceruška pana Jestřába punčochu a sleduje okem rozkošné komické pohyby bělošedého koťátka, hrajícího si s klubkem na podlaze.

U nohou pana Jestřába probírá se štíhlý hošík zašpiněnými listy nějaké obrázkové knihy a dětské jeho žvatlání mísí se ladně s tikotem starožitných hodin a praskotem loučí v kamnech.

A pan Jestřáb sám odpočívá s blaženým poklidem v důkladné lenošce, s vyšívanou domácí čepičkou na hlavě, v strakatém volném županu, a odfukuje chvílemi jedním koutkem úst bělavé kotouče dýmu, kdežto druhý pevně objímá špičku laciné porculánové dýmky.

Ale klid pana Jestřába není úplným. Drže v jedné ruce vrstvu papírových proužků a odhrnuje palcem druhé, kterýž časem nasliňuje, lístek po lístku s polohlasnými poznámkami. Přitom se střídají v jeho líci výrazy hněvu a spokojenosti.

S báječnou rychlostí obracel palec jeho ty kolkované pruhy papíru. Nabyl patrně stálým cvikem virtuóznosti v tomto zaměstnání. Podobal se mrštnému palci

falešného hráče, když prozrazuje pánu svému v přeletu hlavy karet. Také pan Jestřáb poznával z míhajících se okrajů celý obsah svých lístků. Časem zastavoval se palec jeho déle na některém, oči prodlévaly bedlivě na číslicích a rukopisech a mezi zuby draly se poznámky: „Zítřka k notáři! – Přepsat kolek! – Podívám se do knih! – Touhle si nepochybně zapálím dýmku! – Na tebe, panáčku, musíme s nožem!“

„Proč měla, tatínku, popelka tak malou nohu?“ tá-
zal se hošík u nohou pana Jestřába, zdvihaje k tomuto
veliké jasné oči.

Ale tatínek staral se málo o podobné maličkosti, ja-
kou byla Popelčina nožka. Mlčky konal dále generální
obhlídku pestrého pluku, který se tam venku bil
a krvácel v boji života, kdežto on pohodlně shraboval
válečnou kořist. Měl je tu všechny v hrsti, v pravém
slova smyslu. Co vířil prstem těmi lístky, míhaly se
mezi nimi jako v obsáhlém albu podoby nejrůznějších
lidí; šedohlaví pání v černých ošumělých kabátcích,
divadelní princezny, hranatí vesničané, uhlazení švihá-
ci, stísnění průmyslníci, rozmarní bonvivanti, poeto-
vé...

„Tatínku, dočkáme-li pak se soudného dne?“ zaště-
betal hošík na podlaze.

„Proč?“ otázal se pan Jestřáb v myšlenkách, nevěda
bezpochyby ani, že se ptá.

„Viděl bych rád, jak budou pršet hvězdy.“

Nevím, zda by tento hvězdný déšť lépe pochodil
u pana Jestřába než Popelčina nožka; neboť v tu chvíli
zaskříply dveře a pozornost mého hrdiny obrátila
k sobě vklouznuvší do světnice ženská postava. Byla

to Marta idylické domácnosti páně Jestřábovy, zaujímající jakési kolísavé postavení mezi služkou a hospodyní. Ostatně byl celý její zjev jaksi pochybný, neohraničený. Již věk její působil ti obtíže; byl bys řekl, že není ani stará, ani mladá, ani v nejlepším věku. Tvář její byla slabě odstíněná, mdle bílý ovál, rty bledé, oči strnulé a jakoby navždy oslněné nějakým příliš mocným světlem; bledě hnědé vlasy, bez lesku, splývaly vždy v nespoutané volnosti kolem hlavy a zastíraly několika oddělenými zcuchanými prameny vysoké čelo, které jimi prohlíželo jako bělost měsíce pruhy šerých obláčků. Toaleta její se, tuším, nikdy nevznesla nad prostou kartounovou sukni, košili a bílou noční kazajku; obě poslední bývaly vždy kolem hrdla nad potřebu rozhaleny. Kdo pozoroval stále vytažená její ramena a chvějící se ruce, musil soudit, že jí je věčně zima.

Co se konečně duševní její stránky týče, zobecnělo podezření, že nebylo všechno v pořádku za tím bílým vysokým čelem, prohlízejícím přes prameny hnědých vlasů.

Tato ženština vklouzla do světnice a pravila temným, bezvýrazným hlasem: „V předsíni čeká pán.“

Pan Jestřáb trhl sebou nevrle a vysopil jí vstříc celý oblak dýmu, jako by s ním chtěl odfouknout rušitelku svého tichého domácího klidu.

„Což nečetl na dveřích, v které hodiny dávám audienci?“ osopil se na ni a dodal mírnějším hlasem: „Co chce?“

„Řekl mi, abych ohlásila inspektora Hrdličku.“

„Aá, hoří!“ zabručel pan Jestřáb s kousavou ironií, zdvihaje se volně z lenošky. „Uvidíme, přikutálejí-li se peníze tak rychle zpět, jak odcházejí. Uved'te je do prvního pokoje.“

Nato zamkl kupu lístků, se kterými se bavil, do přihrádky starosvětské skříně a vztáhl ruku po svátečním kabátě na věšáku. Ale sklonil ji zase, zkrivil pohrdlivě ústa a stáhl jen pevněji šňůru županu.

Když vstoupil do předního pokoje, stál tam již ohlášený host. Byl to starý pán, s nímž naložil čas dosti milostivě. Vypadal spíše jako mladý herec v úloze starého džentlmena. Štíhlá, útlá jeho postava neztratila ničeho ze své přimosti, a také pěkně utvořená hlava vypínala se posud v byrokratické strnulosti z tuhého, cípatého límce košile. Sníh, jímž zima žití posypala jemný, vkusně zkadeřený jeho vlas, vypadal spíše jako lehký pudr na přičesce mladého šviháka z předešlého století. Ač se podlouhlý obličej složil v četné drobné záhyby, zachoval přece jemnou bílou pleť a povšechný obrys bývalé ušlechtilé krásy. Nejméně pak dotkl se čas pěkné, útlé jeho ruky: s tou mohla být spokojena každá aristokratka.

Oděv pana Hrdličky, ač z módy vyšlý, svědčil o vkusně neskoupé volbě a přísném dohledu; ale tento ukázal se marným vůči morovému dechu obnošenosti, pod nímž – ač dosud nepatrně – bledla obruba černého kabátu, chřadly bujné varhánky batistové na prsou a žloutly okraje sněhobílých, drobně skládaných manžet jako lupeny bílé růže po prvním mrazu.

Takový člověk stál rozpačitě před panem Jestřábem.

Tento uvítal ho svou sprostnou, nemotornou manýrou, která tvořila mocnou protivu k jemně vybroušeným způsobům přichoziho, a pravil se zběžným pohledem na svůj župan a pantofle: „Račte odpustit, že se před vámi objevuju v tomto kostýmu. Nenadál jsem se, že...“

„O, prosím.“

Usedli naproti sobě. Jemná tvář pana Hrdličky rděla se lehkým ruměncem. Oči jeho spočívaly v úzkostlivém napnutí na obličejí pana Jestřába. V těch očích, jak se zdálo, byla vepsána tragédie jeho osudu, z které vyšel ostatní zjev jeho téměř neporušen. Takové oči budívají ve mně vždy hlubokou útrpnost. Jsou to oči těch, jež srazil potměšilý osud náhle z výšin důstojnosti a blahobytu v hlubinu nouze a zapomenutí. Jsou to oči těch, kdož se procházejí nejraději za soumraku odlehlými ulicemi, se sklopenou hlavou, míjejí staré známé a křečovitě tisknou složené bílé rukavičky, jako by jimi pozornost kolemjdoucích od ostatního svého zevnějšku odvábit chtěli. V očích takových odráží se žal pro lepší minulost, odříkání, nedůvěra v sebe, stálá bázeň před urážkou a posměchem. V těch plachých očích zrcadlí se zlé svědomí – vědomí to blednoucí obruby kabátu, žloutnoucích manžet a jiných podobných zločinů, kryjících se v rozličných záhybech oděvu, o nichž nemá ostatní svět třeba ani tušení.

Však nyní měly oči pana Hrdličky pouze výraz úzkostlivého, zpola beznadějného napětí.

„Jest mi velice líto“ pravil pan Jestřáb po chvíli mlčení a pásl přitom zraky na úplné zdrcenosti svého protějšku.

„Jest mi velice líto,“ opakoval s vybroušenou ukrutností – že jsem vám již včera posloužit nemohl.“ – Pan Hrdlička oddychl si zhluboka a zrak jeho zajiskřil se radostně. –

„Kasa moje byla úplně prázdná. Časy jsou zlé. Avšak podařilo se mi přece sehnat tolik, abych žádosti vaší vyhovět mohl.“

Pan Hrdlička pohlédl naň s nelíčenou vděčností. Dával mu celým svým vzezřením najevo, že ho pokládá za člověka opravdu šlechetného a že jej prosí za odpuštění, vstoupil-li do přijímací jeho komnaty s jakýmsi mravním předsudkem. A pan Jestřáb poskytoval v tu chvíli skutečně obraz, jehož prostá poetičnost musila okouzlit každou mysl nezkaženou: seděl tu velebně v ošumělé lenošce, probíraje se měkkým, hnědým vlasem svého synáčka, kterýž se za ním z ložnice přikradl a hlavu na prsa jeho položil; z druhé strany hrálo si bělošedé koťátko s cípem jeho županu, na němž vyšita byla vkusná červená arabeska.

Bezděky povzbudil tento obraz sdílnost pana Hrdličky.

„Nebyl bych se nikdy odhodlal k tomu kroku,“ pravil, a živější ruměncem ozdobil jeho líc, „kdyby mne k němu nebyla donutila prosba synova. Zdržuje se v Cařihradě –“

„Tak daleko?“ prohodil pan Jestřáb s přidechem ironie.

„Ano, v Cařihradě. Je tam úředníkem při rakouském Lloyd (pozn. redakce: lodní společnost). Náhodou dostal se do peněžité tísně –“

„Chápu, jsem také otcem,“ řekl pan Jestřáb a přivínil jako na potvrzení synáčka svého k prsům.

Pan Hrdlička vyňal z kapsy čerstvě vyplněný blánek směneční, chřestící ještě pískem, a podal ho mlčky panu Jestřábovi. Tento prohlédl zběžně líc a rub lístku, kývl spokojeně hlavou a přistoupil k těžké skříni v koutě.

Za chvíli nato ležela dlouhá řada papírových peněz na stole před panem inspektorem. Zraky tohoto přelétly jí s jakousi úctou a v ruce jeho objevila se malá, ohmataná tobolka, která se při vší své hladovosti nezdála způsobilou pojmout tolik papíru ve splasklém svém břiše.

Stálo to pana Hrdličku dost času, než vecpal neprakticky složené bankovky do rozličných jejích přihrádek.

Této chvílky použil pan Jestřáb, aby se kriticky dotkl větrné teorie o synu v Cařihradě. Úsudek jeho o ní byl, že nepotřeboval pan Hrdlička vyšperkovat svou obligátní historku právě vrcholky pinií a štíhlými vízkami minaretů.

„V Cařihradě úřaduje rakouský Lloyd nepochybně turecky?“ otázal se.

„Ó nikoli, vlašsky,“ odpověděl pan Hrdlička rozpačitě, zavíraje tobolku. „Ó, Cařihrad jest krásné město! Hra světél při slunce západu je tam věru báječně skvostná!“

Po tomto obhájení své teorie poroučel se pan Hrdlička, tiskna ruku křečovitě k srdci, na němž odpočívala vycpaná tobolka, a ujišťuje, že za měsíc tou dobou návštěvu svou dozajista opakovat bude.

Pan Jestřáb se pak vrátil s pohrdlivým úsměvem do své ložnice, aby tam obětoval dále penátům (pozn. redakce: římský domácí ochranný bůžek) své tiché domácnosti.

Ujímaje se v duchu pana Jestřába naproti úzkoprským mravokárcům, ubíral se pan Hrdlička domů. Než vás seznámím s nynějšími jeho poměry, předkládám stručný obsah předcházející kapitoly jeho života.

Jistý bohatý šlechtic starožitného rodu míval jednou do roka zvláštní romantický záchvat. V této době myl si pečlivě ruku, již zpolíčkoval svého podkoního, vzdával se každovečerní partie šachů se svým tajemníkem, klekával okázale před krucifixem ze slonové kosti v domácí modlitebně a rozmlouval nadmíru vážně s jistým přestárlým chudým šlechticem, kterému poskytoval již desátý rok pohostinství pro zvláštní jeho komičnost. V ty doby stával se samotářem. Opouštěl divadlo, klub, metresu a kál se ze všech ústupků, které přinášel nivelujícímu proudu časovému. Věnoval se výhradně rozjímání o vznešenosti a starožitnosti svého rodu. – A jednou zarachotil na dvoře nejstarší povoz remízy, a šlechtic náš usedal se svým komickým soudruhem do vybledlého červeného sametu s vyšeptalým zlatým třepením. Jeli, pohříženi v slavné mlčení, jeli s podloženými koni, až se konečně zastavil povoz na travnatém nádvoří starožitného zámku, uprostřed les-

naté horské krajiny. Bylo to původní sídlo slavného rodu. Zde černala se ještě zubatá okrouhlá věž, z níž před věky hrdinný praotec silnici v dálce mezi horami se vinoucí ohrožoval, zde leskly se dosud střepiny barvitého skla v gotickém okně polozbořené kaple, v níž pobožnost svou konával. A kolem toho zvětralého jádra nakupily pozdější doby v malebném neladu směs věží, stavení a přístavků, různících se slohem a představujících v celé stupnici odstínů přechod z šera dávnověkosti až v bílo časů nejnovějších. Celek byl jako stvořen za pozadí romantické básně.

V tomto hnízdě svých předků trávil náš šlechtic každoročně několik neděl v očišťujícím a povznášejícím dechu minulosti, který vanul z každého kouta těch polovičních zřícenin. S pýchou prováděl svého společníka řadami starobylých komnat, ukazoval mu s chloubou podzemní lidomornu s vrstvou kostí na dně a s vydrápanými nápisy v plesnivých stěnách, liboval si v temném ohlasu, jež budily hřmotné jeho kroky v dlouhých chodbách, a drápal se po točitých schodech až na cimbuří nejvyšší věže, aby se úchvatně pokochal krásnou vyhlídkou. Pak bloudil zase zpustlým parkem, z něhož jeho copatý děd přírodu latěmi a nůžkami vyhnal a do něhož nyní opět příroda slavila svůj vjezd, hovoře o sladkých tajnostech jistého čínského altánu, a komický jeho soudruh krácel uctivě za ním, strkaje občas uzardělou meruňku, již marně zastírala žárlivá zeleň, s elegickým povzdechem do šosů starosvětského kabátu.

Ale po nějakém čase začínal jistý, z estetického stanoviska ovšem úplně vhodný pohyb ruky k ústům

rušit výklady našeho šlechtice nad malovaným ro-
dokmenem v rytířské síni, uprostřed vážných podobi-
zen předků, a přestárlý soudruh poznával k rostoucí
lítosti své, že hostitel jeho nalézá každým dnem opět
kus komické jeho stránky, až mu konečně příznivec
zaklepal s hlasitým smíchem na rameno:

„Nu což, pane rytíři, zítra pojedeme?“

Rytíř přisvědčil s tichým odříkáním a jeli. Před od-
jezdem konána delší porada s panem Hrdličkou
a schválen velmi důkladný plán k všestranné opravě
starého zámku, aby zachována byla k oslavě rodu
a k okrase vlasti tato vzácná památka vznešených
předků.

Jistou dobu po odjezdu vrchnosti krátil si pan Hr-
dlička dlouhé večery sestavováním všelijakých roz-
počtů na základě schváleného plánu a zaslal pak elabo-
rát svůj do ústřední kanceláře, kde se uložil do zvláštní
příhrádky s nápisem Opravy zámku Supovského, ke
které se vylézalo po krkolomném dřevěném stupátku,
naštěstí jen jednou do roka.

Tento rozpočet byl hlavním, ba téměř jediným bře-
menem inspektorského úřadu pana Hrdličky. Ostatní
čas roku přihlížel svědomitě, jak kámen po kameni
opadáva z jemu svěřeného zámku, jak se haluze stro-
mů zvolna, ale vítězně derou gotickými okny do zbo-
řené kaple a zelená mlha žabince pozvolna se ukládá
na hladině umělého rybníka, jenž dřímal těžký, smutný
sen uprostřed zdivočilého parku.

Více nemohl pan Hrdlička při nejlepším vůli pro
„oslavu rodu a okrasu vlasti“ činit. Hleděl tedy alespoň
s přiměřenou důstojností nosit svůj titul. A to se mu

dařilo zcela dobře. Představoval jaksi skutečného držitele zámku, vázaného toliko volným manským poutem k titulárnímu vlastníku, který přicházel občas přijímat povinný hold. Po celou ostatní dobu podroben byl starý zámek neobmezené jeho moci. Rodina jeho užívala po ten čas všech místností a půvabů starožitného sídla po své libosti. Na dlouhém stole v rytířské síni sušily se křížaly; sklenice zavařeného ovoce prohlížely mřížovím gotických oken; hosté páně Hrdličkovi vystupovali po točitých schodech do arkýřových komnat a uléhali do divně vyřezávaných postelí pod nebesa z otřeného damašku; paní Hrdličková četla sentimentální romány na větrném, vysokém pavlánu, dcery její vozily se ve zpuchřelém člunu zelenou mlhou rybníka k čínskému altánu a blouznivý syn sedal v některém koutě staré kaple, jako pavouk zapředen v duhové niti své obraznosti. Srostli již celou bytostí svou s tím kamenným hnízdem, a starý Hrdlička pevně doufal, že uloží své kosti vedle kostí předchůdců svých pod cypřiše v odlehlém místě parku, v uctivé vzdálenosti od mauzolea, v němž snili věčný sen zámeční pánové.

Ale osud rozhodl jinak. V jednom roce přijel starý pan hrabě nadobýčeť pozdě, když chaos listí ve zpustlém parku již barvit se začal chorobným ruměncem podzimku – přijel v černě ověšeném voze s průvodem černě oděných pánů a slzících dam, přivádějících k plné platnosti svůdný opak smuteční černi k sněhobílým lícím a krajkám. V průvodu tom nechyběl ani komický rytíř. Uložili starého pána k předkům, prohlédli si hladomornu, pochválili vyhlídku z věže a rozjeli se zase. Jen komický starý šlechtic pozdržel se

ještě den a chodil v myšlenkách dřímajícími chodbami, bloudil parkem, v němž se nepýřila již žádná meruňka pod žlutnoucím lupením, a seděl posléze drahný čas na prahu rozbitého čínského pavilónu, jehož děravá střecha postlána byla žlutým a černým listím, sprchlým z dumavých vrcholků stromů. Tak tu seděl, vhodná stafáž v obrazu všeobecné sešlosti, a klonil do dlaní navlhlou tvář.

Věděl, že tu sedí naposled. Nástupce hraběte, vzdálený příbuzný, nedovedl ocenit komičnost chudého rytíře.

Ale také Hrdlička stal se obětí převratu toho. Nový pán myslil, že se zámek Supovský i pod dozorem pouhého vrátného bude se stejnou důsledností rozpadávat, a dal pana inspektora s dosti skrovným výslužným na odpočinek.

Toto rozhodnutí zasáhlo celou rodinu jako hromová rána. Nemohli ani pochopit, že by se navždy rozloučit měli s těmi šedými stěnami a divokým sadem, s tím vším, co za své již uvykli považovat, že již nikdy více neuvidí západ slunce z hrdého toho pavlánu a neuslyší, sedíc pod omšelým kamenným satyrem, za večera klokot slaviců v rozcuchaných křovinách parku, že se jim všechno to stane cizím a že jsou náhle ve světě bez domova – však což naplat! Ohlédli se naposled po zubaté černé věži, v paprscích zapadajícího slunce zahrály naposled za nimi zbytky barvitého skla v oknech zbořené kaple, a slzy, jež přitom naplnily jejich oči, byly zcela neúrodnou vláhou.

Přestěhovali se do hlavního města a najali si tu v jedné z nejživějších čtvrtí byt o třech pokojích, slušném salónu a předpokoji s vyhlídkou na ulici.

Ale po roce uznalo se v rodinné poradě, že má tento byt přemnohé vady. Obyvatelé tří hořejších poschodí nepřestávají vystupovat a sestupovat kolem dveří, že to vypadá na schodišti jako v obecném průchodním domě; každý druhý chodec zastavuje se tu, aby zaslechl úryvek z živého dialogu paní Hrdličkové a její kuchařky anebo zahlédl bílou siluetu slečny Irény v ranních nedbalkách, s růžovým pantoflíčkem naboso; strop celého bytu jest jakoby rezonanční deskou, jež zvěstuje všechny odstíny v náladě hořejších nájemníků různým tempem dunících kroků; vezměte k tomu věčný rachot povozů na ulici, zvědavost protějšího domu a konečně premovaného portýra v průjezdu, který nepohne ani jedním rysem hloupě nadutého obličeje, když šustí paní Hrdličková kolem – a máte důvody, které přiměly rodinu Hrdličkovu k vyhledání si jiného, útulnějšího hnízda.

Přestěhovali se v tišší, malebnější část města, do třetího poschodí podivné třípatrové budovy. Zde obývali něžný salónek a dva těsné pokoje, vlastně jen ty, neboť do salónku nedovolovala paní Hrdličková nikomu vstoupit bez utírky nebo smetáku v ruce. Žádný hluk, žádný pohled zvědavý nerušil tu posvátný klid jejich domácnosti. Vyhlídka ukazovala po jedné straně romantickou prežovou krajinu s táhlými, rozmanitě se křížujícími hřbety žlábkovaných střech, s lesem štíhlých komínů, plnou roklí a slují, jimiž se řítily za deštivého počasí bystřiny v nedohlednou propast, po dru-

hé straně pak kamennou černou směs gotických oblouků a pilířů, mezi nimiž zkameněly uprostřed vlného hemžení podoby všelikých nestvůr – bok to prastarého, v tlačnici okolních střech téměř již umačkaného dómu.

O autorovi

Svatopluk Čech (21. února 1846, Ostředek – 23. února 1908, Praha – Holešovice), český básník, prozaik, novinář a cestovatel. V Praze vystudoval piaristické gymnázium a později práva. Přispíval do almanachu *Ruch* a časopisu *Květy*, od roku 1871 byl redaktorem *Světlozoru*. V letech 1873–1876 působil jako redaktor *Lumíru*, krátce působil i v *Národních listech*. Hodně cestoval, navštívil Kavkaz, Chorvatsko, Dánsko, Polsko, Itálii, Paříž. Konec života trávil v Praze na Letné, v Holešovicích a v Tróji. Pohřben byl s velikou slávou na Vyšehradě.

Jeho dílo je žánrově velmi bohaté. Psal především eposy s mnoha přirovnáními a popisy, také sociální, politickou a alegorickou lyriku, satiry, povídky a romány. Svými *Výlety pana Broučka* se stal jedním z průkopníků science fiction v české literatuře. Napsal také velké množství humoristických povídek, črt a fejetonů, ke kterým čerpal často náměty z advokátního prostředí.

Hlásil se k trvalým hodnotám, které si v sobě nesl celý život (např. láska k vlasti, touha po sociální spravedlnosti atp.).

(zdroj internet)

Obsah

I.....	7
II	11
O autorovi.....	121

SVATOPLUK ČECH
Jestřáb kontra Hrdlička

Obálka s použitím vlastní ilustrace
Marcela Strejčková – Nomzamo.

Vydalo nakladatelství Monika S. Benešová – Lama,
sídlo: V Olšínách 50, Praha 10,

<http://www.lama-web.cz/>,

jako svou 17. publikaci.

Redakce Karel Marek.

Výroba e-knihy Marcela Strejčková – Nomzamo,
sídlo: V Olšínách 50, Praha 10.

Vydání první elektronické (v nakladatelství Lama).
Praha 2015.

ISBN 978-80-87959-46-6 (formát PDF)

ISBN 978-80-87959-47-3 (formát ePub)

ISBN 978-80-87959-48-0 (formát MobiPocket)

NEPŘEHLÉDNĚTE

Lev Blatný: Povídky v kostkách

Experimentální povídky a básně v próze Lva Blatného, jednoho z našich význačných expresionistů, nastavují ironické, satirické a mnohdy groteskní zrcadlo konvencím předválečné společnosti. Krátké, koncentrované prózy vás možná překvapí svou hutností a silou a především nadčasovostí.

Gustavo Adolfo Bécquer: Paprsek luny – tajemné španělské legendy

Kdo je ta tajemná žena, do níž se v nočním lese zamiloval Manrique? Proč není radno se o dušičkové noci přibližovat k Vrchu duší a jak s tím souvisejí templáři? Přinese Pedro milované Marii zlatý náramek a co má společného láska a vina? Co je tak vzácným případem? A co se stalo v Maurčině jeskyni?

Viktor Dyk: Smrt panenky – výběr povídek o smrti

Výběr Dykových povídek, jež spojuje téma smrti a lásky, zahajuje smrt z nedostatku lásky a uzavírá smrt z přílišné lásky, jíž není možné naplnit. Najdeme zde také smrt, díky níž je možné věčně milovat, a kromě dlouhého umírání stáším je zde popsána i myšlenka smrti, aby mohl jiný milovat.

Ladislav Fuks: Myši Natálie Mooshabrové

Temný příběh vdovy Mooshabrové se odehrává ve světě ovládaném diktátorem. Hrdinka líčí pasti na krysy, čelí tyranii svých dvou dětí i vyptávání policie, žije se udržováním hrobů a pracuje pro úřad Péče o dítě. Zdánlivě banální a bezvýznamný život ženy. Kým je ale Natálie Mooshabrová doopravdy?

Ladislav Fuks: Nebožtíci na bále – malá humoreska

Maloměstská humoreska o záměně dvou osob na pozadí iluzorního poklidu před blížící se světovou válkou. Autor rozehrává sled groteskních situací, v nichž hrají roli nejen oba „nebožtíci“ a jejich příbuzní, ale i bezduchost úředníků a policie.

Ladislav Fuks: Oslovení z tmy – svědectví o vítězství tvora Arjeha

Apokalyptická vize zániku světa po strašlivé katastrofě vypráví o setkání vysíleného chlapce Arjeha s údajným filosofem, který jej ohromí svým věděním a nutí ho k přijetí podmínek, za něž jeho rodu slibuje štěstí a bezpracné bohatství. Novela plná vizí a alegorií slibuje hluboký zážitek

Ladislav Fuks: Příběh kriminálního rady

Všechno je jinak, neboť pomsta se nezastaví před ničím, těmito slovy lze charakterizovat detektivní horor o pátrání po vrahovi dětí, který je zároveň psychologickým románem o vztahu dospívajícího syna k despotickému otci. Rozuzlení je stejně tak nečekané, jako šokující.

Jiří Mahen: Rybářská knížka

Kniha, která je stále považována za „rybářskou bibli“, plná vzpomínek z rybářských výletů, postřehů ze života ryb a rybářů, dojmů z nádherné přírody. Krásný jazyk, humorná nadsázka i porozumění přírodě, rybám a rybaření uchvátí čtenáře i dnes. Začínajícího rybáře jistě potěší rady a zkušenosti.